

At bygge en firkantet historie

Langt de fleste historier er bygget op sådan her:

Begyndelse: Først er det hverdag, og alt er, som det plejer for historiens hovedperson.

Midte: MEN så kommer *et vendepunkt* – hovedpersonen får et problem.

Slutning: Mod slutningen kommer et nyt vendepunkt – en løsning er på vej, og når fortællingen er slut, er hovedpersonen i en ny situation.

Måden, en historie er bygget op på, kalder vi dens *komposition*.

1001 firkantede historier

Forfatteren Louis Jensen skrev 11 bøger med firkantede historier. I de første 10 bøger er der hundrede historier i hver, og i den sidste er der en enkelt.

Som I kan se, hvis I bladrer i bøgerne, er de alle stillet op som en firkant midt på en hvid side.

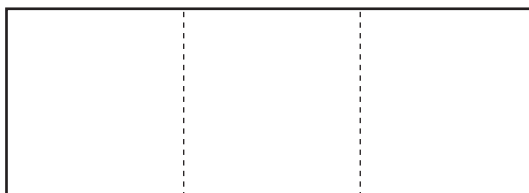
Vælg en af historierne, og prøv, om I kan finde vendepunkterne og inddele historien i de tre dele, Begyndelse, midte og slutning:

- Hvordan er der i begyndelsen?
- Hvor kommer problemet?
- Hvor kommer en løsning?

Lav en foldebog, der viser kompositionen.

Gør sådan her:

- Klip et A4 ark over midt på den lange led, så du har to aflange halvdele. Gem den ene, for den skal du bruge senere.
- Tag den anden, og fold enderne ind mod midten, så I har tre lige store felter. Her kan du se, hvor du skal folde (de stiplede linjer):

>

- Åbn foldebogen, og skriv første del af historien ordret af i det første felt. Skriv frem til det første vendepunkt.
- Skriv historiens midterdel ordret af i det midterste felt.
- Skriv historiens sidste del ordret af i det sidste felt.
- Fold bogen sammen, og lav en flot forside, hvor du også skriver historiens nummer. Og på bagsiden kan du skrive, hvor historien stammer fra.

Din egen firkantede historie

Tag nu den anden strimmel, og fold den på samme måde.

Få et tal af din lærer, og skriv nu selv en firkantet historie i din foldebog.
Gør sådan her:

Første felt: Begyndelsen

Skriv begyndelsen til din historie i det første felt. Begynd ligesom Louis Jensen, fx *En syvende gang var der ...*

Andet felt: Midten

Der skal komme et problem i din historie, og når det kommer, skriver du den del af historien i det midterste felt.

Tredje felt: Slutningen

Din historie skal ende med en løsning på problemet, og det skriver du i det sidste felt.

Fx sådan her:

En syvende gang var der en dreng, der kom gående på en sti. Solen skinnede.	Pludselig faldt han i et hul, og alt blev mørkt. Han blev bange og råbte om hjælp.	Heldigvis var der en mus, der hørte ham, og musen løb hen til hullet og trak drengen op. Så gik de hjem og drak saftvand på terrassen.
---	--	--

Fold bogen sammen, og lav en flot forside, hvor du også skriver historiens nummer.

Udstil jeres foldebøger i klassen.

I indskolingens litteraturundervisning skal eleverne lære, hvad en fortælling er, og noget af det, der kendetegner fortællingen som teksttype dens struktur.

Allerede i den allerførste litteraturundervisning kan eleverne lære om den tredelte struktur med *begyndelse*, *midte* og *slutning*, og en enkel og handy indfaldsvinkel til dette kan være Louis Jensens firkantede historier. De er også velegnede på mellemtrinnet.

Trods historienes ultrakorte omfang, er mange af dem skrevet ind i den tredelte skabelon. De fleste PLC'er har bøgerne stående på hylderne, så vælg nogle forskellige – tag, om muligt, hele serien med ind i klassen, og fortæl eleverne om Louis Jensens projekt med de nummerede historier. Vis dem også, hvordan historierne er stillet op i firkanter på hver sin hvide side. Louis Jensen var 24 år om at skabe værket, der består af 10 bind med hundrede firkantede historier i hvert – og et ellefte bind med én enkel firkantet historie.

Her er nogle forslag til, hvilke af historierne, du kan vælge til aktiviteten, da disse er forholdsvis tydelige i tredelingen, men du kan selvfølgelig også vælge andre:

Hundrede historier (Gyldendal, 1992):

En femtende gang, En seltende gang, En en og tyvende gang

Hundrede nye historier (Gyldendal, 1995):

En et hundrede og første gang, En et hundrede og sjette gang

Hundrede splinternye historier (Gyldendal, 2000):

En to hundrede og tiende gang, En to hundrede og femogfyrrefyvende gang

Hundrede firkantede historier (Gyldendal, 2002):

En tre hundrede og tolvte gang, En tre hundrede og enogtyvende gang

Hundrede meget firkantede historier (Gyldendal, 2005):

En fire hundrede og første gang, En fire hundrede og femoghalvfemsindstyvende gang

Hundrede helt og aldeles firkantede historier (Gyldendal, 2007):

En fem hundrede og sekstende gang, En fem hundrede og halvfjerdsindstyvende gang

Hallo! Flere hundrede historier (Gyldendal, 2009):

En seks hundrede og syvende gang, En seks hundrede og otteogtyvende gang

Halli! Hallo! Så er der nye firkantede historier (Gyldendal, 2012):

En syv hundrede og fireogtyvende gang, En syv hundrede og fireogtredvte gang

Hurra & Velkommen! Nye firkanter (Gyldendal, 2014):

En otte hundrede og attende gang, En otte hundrede og seksogtyvende gang

Så er butikken åben! Nye firkanter på alle hylder (Gyldendal, 2016):

En ni hundrede og seksogtyvende gang, En ni hundrede og fireogtredvte gang

Når eleverne anvender et halvt, liggende A4-ark og folder enderne ind mod hinanden, så arket inddeles i tre lige store felter, får de det kvadratiske format – præcis som Louis Jensens historier.

Det kan dog være svært at folde enderne ind mod hinanden i 'fri hånd'. Derfor kan I evt. bruge kopiarket, hvor der med linjer er angivet, hvor der skal klippes og foldes. Lad dem klippe langs den fuldt optrukne linje og folde langs de stiplede linjer.

Efter eleverne har lavet en sådan kompositionsanalyse af en af Louis Jensens firkanterede historier, skal de folde en tilsvarende kvadratisk foldebog, hvori de hver især skriver en historie, bygget op over *begyndelse, midte og slutning*.

Deres historier kan være ganske korte med måske kun tre sætninger – én i hvert felt, og naturligvis er legeskrivning tilladt. Det er ikke en øvelse i hverken stavning eller skriftlig fremstilling som sådan, men en øvelse, der har til formål, at eleverne får kendskab til den tredelte kompositionsform – og en vej til dette er også ved selv at skrive.

Når I efterfølgende arbejder med fortællinger, kan I vende tilbage til spørgsmålet om, hvordan fortællingen er bygget op, og I kan forsøge at finde vendepunkterne, der går fra ro til uro – og til en ny ro.